

Başarılı Kadın Sporcularda Meslek Spor Bağlamında Çift Kariyer*

Dual Career in The Context of Occupation and Sports for Successful Female Athletes

İlke Özyüksel Mihrioğlu**

Murat Kalfa***

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 31.10.2024

Kabul Tarihi: 08.12.2024

Doi:

10.20296/tsadergisi.1577112

Anahtar Sözcükler:

Çift kariyer

Kadın

Kariyer

Kadın Sporcu

ÖZET

Araştırmada, geçmiş faal spor hayatında başarılı olan kadın sporcuların bugünkü mesleklerindeki başarı durumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Katılımcı deneyimlerini ve görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan temel nitel araştırma deseni çerçevesinde yararlanılmıştır. Araştırma grubu, geçmiş faal spor hayatında başarılı olan ve bu süreçte aktif bir şekilde çift yönlü kariyer olgusuyla yaşamlarını sürdürmüş olan 5 kadın sporcudan oluşmaktadır. Katılımcı sayısının belirlenmesinde veri doygunluğu esas alınmıştır. Veri toplama aracı olarak "Kadın Sporcularda Çift Kariyer" başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde bireysel görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde ise nitel içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Tümdengelim tema uygulaması aracılığıyla "eğitim hayatı ve spor kariyeri", "sosyal yaşam (aile-antrenör-kulüp-arkadaş) ve spor kariyeri" ve "mesleki yaşam ve spor kariyeri" temalarına ulaşılmıştır. Araştırma bulguları sporcuların, katılımcıların gerek eğitim, sosyal ve mesleki yaşam alanları gerekse spor kariyerlerinde başarılı olmak adına ne gibi zorluklarla karşılaştıklarını sunmaktadır. Diğer yandan sporcuların çift yönlü kariyer süreçlerinde kariyer planlaması, danışma ve mesleki kariyer geçiş süreçleri konularında gerekli desteğin verilmesini ihtiyacı duydukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmaya göre, çift yönlü kariyer sürecine yönelik desteğin artırılması hususunda farkındalığın artırılması yönünde duyulan ihtiyaç bağlamında kişi, kurum ve kuruluşlarca destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması gerekliliği ortaya konmuştur.

Article Information

Submission: 31.10.2024

Acceptance:08.12.2024

Doi:

10.20296/tsadergisi.1577112

Key Words:

Dual career

Woman

Career

Female Athletes

ABSTRACT

The study aims to examine the success of female athletes who were successful in their past active sports life in their current professions. A basic qualitative research design, one of the qualitative research methods, was utilized to reveal the experiences and views of the participants in detail. The research group consists of 5 female athletes who have been successful in their past active sports life and have continued their lives with the dual career phenomenon in this process. The number of participants was determined based on data saturation. A semi-structured interview form titled "Dual Career in Female Athletes" was used as a data collection tool. The individual interview method was used in the data collection process. The qualitative content analysis method was used to analyze the data. Through the deductive theme application, the themes of "educational life and sports career", "social life (family-coach-club-friends) and sports career" and "professional life and sports career" were reached. The research results present the difficulties athletes and participants face in success in their educational, social, and professional lives and sports careers. On the other hand, it was concluded that athletes need the necessary support in career planning, counseling, and professional career transition processes in two-way career processes. According to the research, it was revealed that individuals, institutions, and organizations should intensify support mechanisms to raise awareness about increasing support for the dual career process.

Atıf İçin

Mihrioğlu, İ. Ö. & Kalfa, M. (2025). Başarılı kadın sporcularda meslek-spor bağlamında çift kariyer. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(2), 626-644. doi: 10.20296/tsadergisi.1577112

* Bu çalışma Gazi Üniversitesinde İlke Özyüksel Mihrioğlu tarafından yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen, Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Ankara, ilkeozyuksel@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6044-3693>

*** Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetim Bilimleri AD., Ankara, mkalfa@gazi.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9809-7282>

GİRİŞ

Bireyler, yaşamları boyunca belirli aşamalardan geçerek çeşitli rollerle birlikte gelişim gösterirler. Gelişim dönemlerine bağlı olarak, bu rollerin getirdiği sorumluluklar bazı dönemlerde daha yoğun bir şekilde ortaya çıkabilir ya da roller birden fazla dönemde kendini göstererek sorumlulukların artmasına neden olabilir. Bireyin eğitim öğretim ve çalışma yaşamı, zaman açısından çok fazla yer tutan bölümlerdir. Eğitim öğretim sürecinde veya sonrasında çalışma hayatıyla ilgili olarak çok yönlü kariyere bahsedilebilir. İnsanların günlük yaşamlarının büyük bir kısmını geçirdiği, kariyer seçimleri ile şekillenen iş hayatları; yaşam tarzlarını, ekonomik kazançlarını, sosyal statülerini ve psikolojik iyi oluşlarını etkileyen önemli bir süreci kapsamaktadır. Yetenekli bireylerin kariyerleri açısından daha fazla bilgiye sahip olmaları, iyi bir kariyere sahip olmaları için oldukça önem arz etmektedir. Bununla birlikte çeşitli kariyer fırsatlarını değerlendirmede de zorluk yaşayabilecekleri göz önünde bulundurularak, kariyer planlamasının nasıl yapılması gerektiğini de iyi öğrenmelidirler. Karakaş, Esen ve Uslu'ya (2021) göre son dönemlerde, yalnızca bir mesleğe yönelim olgusunun ön planda olduğu geleneksel kariyer anlayışının yerine, uzun vadede bireyin gelişimine odaklanan ve tabakalı bir yapı şeklinde ortaya çıkan çift yönlü kariyer yaklaşımı öne çıkmaktadır.

Değişken dinamiklerle uyumlu ve sınırsız kariyer anlayışıyla örtüşen çok yönlü bir boyut kazanan kariyer kavramı, 1990'ların sonlarında oldukça önem kazanmıştır (Baruch, 2014). Çift yönlü kariyer de, her iki meslek alanında da özel uzmanlık ve deneyim gerektiren, bireye farklı alanlarda statü, unvan ve kariyer olanakları sunan bir süreçtir. Çift yönlü kariyer genel olarak, bir bireyin aynı anda birden fazla kariyer yolunda ilerlemesi veya en az iki farklı alanda kariyer, statü ya da unvan elde etmesi olarak tanımlanır (Stambulova, 2010). Bu kavram, bireyin kendi kariyerini dönüştürme sorumluluğunu üstlendiği, özellikle de bireyin kendi inisiyatifiyle yöneldiği yeni bir kariyer şekli ya da yönelimi olarak da ele alınmaktadır (Hall, 1996). Bu bağlamda, bireyler eğitim süreçlerini sürdürürken kariyerlerini de devam ettirebilmekte ve daha sonra hem eğitim aldıkları alanda hem de eğitim dışı alanlarda mevcut kariyerlerine devam etme olanağı bulmaktadırlar (Drucker, 2003). Ancak, bireysel farklılıklar göz önüne alındığında, bu durumun sürdürülebilirliğini sağlamak oldukça zordur. Çift kariyer alanında aynı anda ilerlemeyi hedefleyen bireyin enerjisini ve yetkinliklerini tek bir alanda yoğunlaştırmak yerine iki farklı alana yayması, başarı olasılığını olumsuz yönde etkileyebilir (Şimşek ve Öge, 2014). Bu iki alanı birlikte başarılı bir şekilde devam ettirmeye çalışan bireylerin bir kısmını da sporcular oluşturmaktadır. Özellikle kendi branşlarını meslek edinmiş olan sporcular sahip oldukları sorumluluklar ve adanmışlık seviyeleri farklı koşullarda hayatlarını devam ettirme ve zorluklarla baş etme gibi yoğun süreçlerden geçmektedir.

Sporcuların yetenek gelişimi ve branşlaşma süreçleri, akademik hayatlarıyla paralel olarak ilerleyen uzun soluklu bir süreçtir (Wylleman ve ark., 2013). Öte yandan, profesyonel olarak üst liglerde yer alma ve bu seviyeyi sürdürme süreci, genelde üniversite yıllarını da kapsamaktadır. Zaman alıcı ve yorucu bir görev olarak değerlendirilebilecek sportif kariyer, aynı zamanda heyecan verici ve keyifli bir deneyim sunmaktadır. Sporcular, akademik başarı ve sportif gelişim hedeflerini aynı anda gerçekleştirmeye çalışırken, yoğun bir yük altında bulunmaktadır. Bu durum, onların zamanlarını etkin bir şekilde yönetmelerini gerektirmektedir (De Knop ve ark., 1999).

Tüm bireylerin kendi kariyerlerinden sorumlu olduğu düşüncesiyle hem sporcu hem de çift yönlü kariyer süreci yaşayan kişilerden de hayatlarını idame ettirmeleri ve başarılı olmaları beklenmektedir. Ancak süreçte pek çok zorlukların, sporcuların hem eğitim hem de spor hayatında elde etmek istedikleri başarılar açısından sorun yaratmaması gerekmektedir. Spor kariyerini geliştirmekle ilgili büyük çaba sarf eden sporcuların diğer yaşam alanları için gelişim sürecini yönetmesi çok zordur (Capranica ve Millard-Stafford, 2011; Conzelmann ve Nagel, 2003; Torregrosa ve ark., 2015; Wylleman ve Lavallee, 2004). Çift kariyer, eğitim hayatını ve sportif kariyerini sürdüren sporcular açısından değerlendirildiğinde, bir alanda kazanılan becerilerin diğer alana aktarılabilmesi ve bu becerilerin orada kullanılabilmesi yeteneği, spor ve öğrenim entegrasyonunun kısa ve uzun vadede fayda sunmasına olanak sağlamaktadır (Storm ve diğerleri,

2021). Sporcuların kariyerleri boyunca psikolojik, sosyal, akademik ve finansal alanlarda çeşitli zorluklarla karşılaştıkları, gelişimsel bir perspektiften değerlendirildiğinde daha net bir şekilde görülmektedir (Aunola ve ark., 2018). Diğer taraftan, seçkin öğrenci- sporcuların karşılaştığı temel zorluklardan biri, üst düzey spor faaliyetlerine yapılan yatırımları eğitim veya iş hayatıyla birleştirme gerekliliğidir (Wylleman ve Reints, 2010). Hem spor kariyeri hem de eğitim kariyerini birlikte sürdüren bireyler üzerine yapılan araştırmalarda, bir yanda spora öncelik vermek diğer tarafta eğitim ve mesleki kariyere öncelik vermeye kadar zorlu deneyimleri içeren bir süreklilikten bahsedilmektedir (Stambulova ve ark., 2015). Bu sebeple sporcuların bu esnada ve sonrasında kariyer planlamalarının doğru bir şekilde yönlendirilmesi elzemdir (Hackfort ve ark., 2005; Wylleman ve Reints, 2010). Bu alanlarda aktif olarak başarılı bir yaşam sürdürmeye odaklanmış olan sporcular, eğitim ya da yaşam gerekliliklerini yerine getirmeye çalışırken sporu bırakma eğiliminde olabilirler. Sporcuların, spor ortamı kazanımlarını en yüksek seviyeye ulaştırmak (Koçak ve ark., 2023), spor kariyeriyle birlikte diğer alanların bir düzen içerisinde yürütülmesi ve olumlu geri dönüşler alınması için desteklenmesi gerekmektedir. Sunulan desteğin içeriği, geçmiş tecrübeler, mevcut durum ve gelecek planlarıyla alakalıdır. Bu gelişimsel geçişleri barındıran planlar, birbiriyle uyumlu ve etkileşim içerisinde olmak zorundadır (Ryba ve ark., 2017).

Kariyer alanında yer alan geçişler, sporcuların spor ortamında ya da hayatın farklı alanlarında başarıyla ilerleyebilmek için karşılamaları gereken bir dizi talebi içeren kariyer gelişimindeki kritik dönüm noktalarıdır. Sporcuların yaklaşan geçiş taleplerine ilişkin farkındalıklarını artırmak ve bu süreçle etkin başa çıkma stratejileri için gereken kaynakları geliştirmelerine olanak sağlamak, kariyer geçiş süreçlerinde meydana gelebilecek sıkıntıların önlenmesine katkı sağlamaktadır (Alfermann ve Stambulova, 2007). Geçişlerde belirli bir denge sağlanması, sporcuların antrenman, müsabaka, akademik eğitim veya mesleki yaşamları arasında denge kurma çabaları açısından önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (De Knop ve ark., 1999). Geçişlerde sağlanan denge, her bir birey için aynı sürece sahip değildir. Geleneksel yöntemlerin varlığıyla birlikte ihtiyaç dahilinde farklı yöntemler, bireysel farklılıklar açısından değerlendirilmeye alınmalıdır. Sürecin merkezine bireyi alan yaklaşımlar daha işlevsel bulunmaktadır (Uslu ve Çubuk, 2015). Bu durumda optimal kariyer geçişleri büyük önem taşımaktadır. Sporcuların hem sportif kariyerlerini hem de akademik ve kişisel yaşamlarını başarılı bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan optimal çift kariyer dengesi, sporcuların sağlık ve iyilik hallerini koruyarak hem sportif hedeflerine ulaşmalarını hem de akademik ve sosyal yaşamlarında denge kurmalarını amaçlayan bütüncül bir yaklaşım olarak tanımlanabilir (Stambulova ve Wylleman, 2015). Optimal çift kariyer, sporcuların hayatlarının farklı alanlarını dengede tutmak ve onları spor kariyerlerinden sonraki aşamalara hazırlamak amacıyla öne sürülen bir çözüm olarak görülmektedir (Küttel ve ark., 2020).

Literatürde bireyin pek çok alandaki gelişimi açısından çift yönlü kariyer, kişinin hayat boyu fiziksel, sosyal ve psikolojik yönden gelişimi için düzenleyici bir kademeyi temsil etmektedir (Cartigny ve ark., 2021). Üst seviyedeki sporcularda kariyer gelişiminin bireysel olarak belirlenmesinin ötesinde çevresel faktörlerden de etkilendiği bilinmektedir (Sum ve ark., 2017). Bu alanda yer alan kabiliyetli sporcuların kariyerleri için gerekli talepleri karşıyalabilme yolunun yine kendilerini kaynak olarak kullanmaları gerekliliği belirtilmektedir (Alfermann ve Stambulova, 2007; Debois ve ark., 2015; Hunter, 2004; Stambulova ve Wylleman, 2015). Ancak sporcunun güçlü yanlarının rehberlik hizmetleri ile desteklenmesi gerekmektedir (De Subijana ve ark., 2015). Kariyer yolunda tek yönlü gelişimin önüne geçmek amacıyla farklı model ve stratejiler daha çok alanda kullanılmalı ve geliştirilmelidir. Bu strateji ve politikaların, sporcuların kariyerlerini noktalamaları durumunda farklı kariyer geçişlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmelerinde faydalı olacağı vurgulanmaktadır (Koçak ve ark., 2023; Wylleman ve Lavalley, 2004; Wylleman ve ark., 2013). Bahsi geçen model ve stratejiler, sadece öğrenci-sporcu açısından değil, aynı zamanda kariyerinde ilerlemeyi düşünen kişiler özelinde de kayda değer katkılar sunabilir. Alanyazında yer alan çalışmalarda, sporda üst düzey performans ile akademik başarı arasında olumsuz bir ilişki olduğuna dair bazı kanıtlar bulunsa da (Adler ve Adler, 1985; Purdy ve ark., 1982), yetenekli sporcuların bu alanlarda başarılı olmak için yüksek bir motivasyona sahip olmayla ilgili olumlu yönde eğilim sahibi olduklarını (Durand-Bush ve Salmela, 2002; Lupo ve ark., 2015; Lupo ve diğerleri, 2017; Umbach ve ark., 2006) fakat her alanda başarılı olmanın zorluklar içerdiğini

kanıtladıklarını göstermektedir (Stambulova ve Wylleman, 2015). Öte yandan çift yönlü kariyer, hayatlarını spor yoluyla kazanmak amacıyla bu ortamda bulunmayan bireyler açısından da iyi bir yol olarak görülmektedir (Baron-Thiene ve Alfermann, 2015). Bunun yanı sıra farklı araştırmalarda, spor ve mesleki açıdan sarf edilen çabaları etkili ve aktif bir biçimde yönetmenin, spor sonrası kariyer geçişini olumlu yönde etkileyeceği belirtilmektedir (Miller ve Kerr, 2002; Ryba ve ark., 2017; Taylor ve Lavalley, 2009).

Çift kariyere sahip sporcuların, gereken kariyer yeterliliklerinin yanında farklı niteliklere sahip olmaları yoluyla başarılı bir yaşam tarzına sahip olmaları olasıdır. Sporcuların aktif spor yaşamları boyunca paralel olarak farklı kariyer seçeneklerini değerlendirmeleri, gelecekleri için önemli bir yatırımdır. Çift kariyerli sporcular, spor ve akademik çalışmalarının yanı sıra, bireysel gelişimleri ve sosyal rolleri doğrultusunda da çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Hem yüksek performans gösterme gerekliliği hem de akademik başarıyı sürdürme ihtiyacı, sporcuları önemli ölçüde zaman ve enerji harcamaya zorlamaktadır. Bu durum, sporcuların psikososyal gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek stres, yorgunluk ve motivasyon kaybı gibi sorunlara yol açabilmektedir. Ayrıca, sosyal ilişkiler, aile hayatı ve diğer kişisel sorumluluklar gibi faktörler de sporcuların yaşamlarında önemli bir yer tutmakta olup, bu dengeyi sağlamanın zorluğu, çift kariyerli sporcuların karşılaştığı en büyük engellerden biridir (Cosh ve Tully, 2015; De Brandt ve ark., 2017; Wylleman ve Lavalley, 2004). Sporcu gençlerin hem kendi spor kariyerleri hem de akademik başarıları, birbirini destekleyen ve tamamlayan unsurlardır. Bu nedenle, spor organizasyonlarının, sporcuların eğitim ve mesleki gelişimlerine özel önem vererek, onların hem sportif hayatta başarılı olmalarını hem de gelecekteki yaşamlarına daha iyi hazırlanmalarını sağlamaları gerekmektedir. Sporcuların profesyonel kariyerlerinin planlanması ve yönetimi sürecinde, bireysel farklılıklar ve sporun multidisipliner yapısı göz önünde bulundurularak hem bütünsel hem de bireysel destek mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Sporcuların kariyerlerinin hayatlarının önemli bir parçası olması nedeniyle hem spor yaşamları boyunca hem de spor sonrası dönemde başarılı ve sürdürülebilir bir kariyer inşa etmeleri için gerekli destek ve imkânların sağlanması gerekmektedir. Ülkemizde sporla ilgili olarak çift kariyer alanında yapılmış çalışmalar daha çok öğrenci-sporcu çift kariyer çalışmaları, (Koçak, Ağar ve Karadağ, 2024; Semiz, 2018; Koçak, Sönmez ve Doğusan, 2023; Bozyiğit ve ark., 2022, Urhan ve Fişne, 2022; Uslu, 2022; Yılmaz, 2020) ve çift kariyer yetkinliğinin belirlenmesi (Karadağ ve Aşçı, 2023) yer alırken; meslek-spor çift kariyer çalışmalarına sınırlı sayıda rastlanmıştır (Mihrioğlu ve Kalfa, 2024). Bu çalışma daha önce rastlanılmayan meslek-spor çift kariyerini ele alarak literatüre yeni bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada geçmiş faal spor hayatında başarılı olan kadın sporcuların bugünkü mesleklerindeki başarı durumları irdelenerek, sporda başarılı olmaya çalışırken kariyerini de planlamaya çalışan kadınlara yol gösterilmeye çalışılmıştır. Bu kapsam da araştırma problemi aşağıdaki gibidir;

Çift kariyer yapmaya çalışan kadın sporcuların yaşadığı problemler ve çözümleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada katılımcıların deneyimlerini ve görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak amacıyla, temel nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Temel nitel araştırma deseni, bireylerin çevrelerinde meydana gelen olayları, süreçleri ve deneyimleri nasıl algıladıklarını, anlamlandırdıklarını ve yorumladıklarını ortaya koyan, sosyal yapılandırmacı ve yorumlayıcı bir yaklaşıma dayalı bir yöntemdir (Merriam, 2002). Temel nitel araştırma deseni, diğer nitel araştırma desenlerinden farklı olarak, belirli bir metodolojiye bağlı kalmaksızın, araştırmanın amacına veya sürecine göre esnek bir yaklaşım izlemeye olanak tanır. Ayrıca, teori üretme (gömülü teori deseni), bir fenomeni anlamlandırma (fenomenolojik desen) ya da sınırlı bir sistemin bütüncül bir temsili gibi hedeflere odaklanmaksızın, daha çok keşifçi bir anlayışla karakterize edilir (Lim, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş geçmiş faal spor hayatında başarılı olan ve bu süreçte aktif bir şekilde çift yönlü kariyer olgusuyla

yaşamlarını sürdürmüş olan 5 kadın sporcudan oluşmaktadır. Ölçüt örnekleme, bir araştırma sorusuna yanıt bulmak için, belirlenen özellikler taşıyan katılımcıların amaçlı olarak seçildiği bir örnekleme türüdür (Patton, 2014). Bu doğrultuda; başarı kriteri olarak milli takım seviyesinde ülkemizi temsil etmiş sporculuk kariyerine sahip olmanın yanı sıra farklı bir meslekte kariyer yaşamını birlikte yürütmüş olan sporcular araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcı sayısı belirleme aşamasında veri doygunluğu kavramına uygunluk esas alınmıştır. Nitel araştırma yönteminde veri doygunluğu, verilerden başka yeni bir bilgi elde edilemediği ve sonrasında bilgide tekrara düşüldüğü anı ifade etmektedir (Braun ve Clarke, 2019). Katılımcılara ait demografik bilgilere aşağıdaki tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. *Katılımcılara ait demografik bilgiler*

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim düzeyi	Meslek	Branş	Spor yaşı
K1	Kadın	62	Doktora	Spor yöneticisi	Atletizm	6
K2	Kadın	32	Yüksek lisans	Spor müşaviri	Güreş	13
K3	Kadın	47	Lisans	Spor yöneticisi	Atletizm	20
K4	Kadın	42	Yüksek lisans	Spor danışmanı	Okçuluk	8
K5	Kadın	36	Doktora	Akademisyen	Hentbol	16

Veri Toplama Araçları

Geçmiş faal spor hayatında başarılı olan kadın sporcuların bugünkü mesleklerindeki başarı durumlarının incelenmesi amacıyla yüz yüze görüşme yöntemine başvurulmuştur. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından “Kadın Sporcularda Çift Kariyer” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. İlk aşamada konuya ilişkin literatür incelenmiştir. Daha sonra ise problem durumu tanımlanmış ve soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzunun son hali ve görüşme formunun geçerliliği ise alanında uzman 3 öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Soruların anlaşılır, açık ve yalınlığı kontrol edilmek üzere 2 sporcu ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sonunda genel temel olarak 3 ana tema elde edilmiştir. Bunlar; “eğitim hayatı ve spor kariyeri”, “sosyal yaşam (aile-antrenör-kulüp-arkadaş) ve spor kariyeri” ve “mesleki yaşam ve spor kariyeri” temalarıdır. Görüşme formunda yer alan demografik bilgi edinmek amacıyla hazırlanan temel sorular, kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır. Sonraki aşamada, sporculara yarı yapılandırılmış bir formatta hazırlanan çift yönlü kariyer deneyimlerinin anlaşılması amacıyla tımdengelim yaklaşımıyla hazırlanmıştır. Katılımcılara görüşme formunun içeriği belirtilirken gönüllülük esası temel alınmıştır.

Bu bağlamda katılımcılara demografik bilgilerini içeren, eğitim motivasyonlarına yönelik, çift yönlü kariyer motivasyonlarına yönelik, çift yönlü kariyer memnuniyetlerine yönelik ve çift yönlü kariyer sürecinde karşılaşılan olumsuz durumlar ile çift yönlü kariyer olgusu içerisinde yaşamını sürdüren sporcular özelinde önerilerini içeren cevaplar alınması yönünde sorular sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının belirlediği genel bir çerçeve ve temalar doğrultusunda, katılımcıların deneyim ve görüşlerini derinlemesine keşfetmeyi amaçlayan esnek bir nitel veri toplama yöntemidir (Merriam ve Tisdell, 2005). Bu yöntemde, araştırmacı önceden hazırlanmış bir soru rehberi kullanmakla birlikte, görüşme sürecinde ortaya çıkan yeni temalara ve katılımcının verdiği yanıtlar doğrultusunda sorularını uyarlayabilir ve böylece, hem araştırmanın amacına yönelik veriler elde edilirken hem de katılımcının kendi perspektifinden konuyu ifade etmesine olanak tanınır (Rubin ve Rubin, 2005; Whiting, 2008).

Uygulama

Veri toplama süreci aşamasında bireysel görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Bireysel görüşme; katılımcıların kişisel perspektiflerini anlamak için kullanılan, yüz yüze gerçekleştirilen nitel bir araştırma yöntemidir. Bu bağlamda araştırma grubunda yer alan 5 katılımcı ile bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılacak bireylere, çalışma öncesinde araştırmanın amacı, içeriği ve süreci hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Görüşme sırasında ses kayıtları alınacağı ve katılımcıların kişisel bilgileri (isim gibi) gizli tutulacağı konusunda bilgilendirme yapılmış ve bu

bilgileri içeren bir gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Bireysel görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmecinin tüm dikkatini katılımcıya vermesine olanak sağlayan, daha tarafsız bir yöntem olan ses kaydı tercih edilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel içerik analizi, metinsel verilerin sistematik olarak incelenerek, bu verilerden anlamlı temalar, kategoriler ve kavramlar çıkarmayı amaçlayan bir nitel araştırma yöntemidir. Bu tür araştırmalarda, içerik analizi ve veri toplama sürecinin birlikte yürütülmesi, kategorilerin ön çalışma yapılarak belirlenmesi önerilmektedir (Forman ve Damshroder, 2007). Tümdengelimli tematik analiz yöntemiyle yürütülen bu çalışmada, veri toplama araçları ve süreci, önceden belirlenen kategorilere uygun olarak yapılandırılmıştır. Tümdengelim tema uygulaması; konu ve analiz amacının belirlenmesi, tema belirlenmesi, kodlamaya ait kıstas belirlenmesi, veri atamalarının yapılması, kategori ve kod kontrolü, son kontroller ve bulguların yazımı ile yorumlanması şeklinde gelişen bir süreç olarak ifade edilmektedir (Mayring, 2014). Bu anlamda, veri analizi süreci içerisinde ilk olarak sporcuların kimlik bilgileri K1-K5 biçiminde şifrelenmiştir. Ses kaydıyla edinilen veriler deşifre edilmiş ve metne dökülmüştür. Metinler, katılımcıların bilgisi dahilinde doğrulukları yönünde teyit alınmıştır. Daha sonra ise belli başlı yığın veri azaltılmıştır. En son aşamada, verilere göre belirlenmiş olan tema ve kategoriler altında veri ataması yapılmıştır. Kategori ve kodlar açısından son kontroller yapıldıktan sonra da bulguların yazımı ve yorumlanması süreci gerçekleştirilmiştir. Her bir kod özelinde, belirlenmiş olan tema ve kategorilere veri atamaları gerçekleştirilmiş, alt kategori ve kodlar için revizyon kontrolleri yapılmış, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Her bir kod için, araştırmacı tarafından temsil değeri yüksek olduğu düşünülen katılımcı ifadeleri birebir, doğrudan alıntılanarak çalışma içerisinde yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının veri toplama süreci aşamaları gibi tüm süreçleri titizlikle ve önyargısız bir yaklaşımla yürütmesi, veri analiziyle elde edilen bulguları da bu doğrultuda yorumlayarak sunması anlamına gelir. Bu sayede, araştırmanın sonuçlarının güvenilirliği ve genellenebilirliği artırılır. Güvenirlik ise, bir araştırmanın bulgularının tekrarlanabilirlik ve tutarlılık düzeyini ifade etmektedir (Merriam, 1995). Bu bilgiler ışığında, araştırmada veri toplama süreci ile veri analizi süreci aşamalarında alanında uzman 3 öğretim üyesi görüşlerine başvurma ve teyit alma yöntemlerine başvurulmuştur. Metne dönüştürülen veriler sporculara doğruluğunun teyidi amacıyla tekrar sunulmuş ve geri bildirim alınmıştır. Hem araştırmacı hem danışman tarafından analiz edilen veriler kategoriler ve kodlar açısından da değerlendirilmiş, gerekli düzeltmeler detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Her bir aşama titizlikle ve şeffaf bir şekilde yürütülmüştür. Araştırmada yer alan sporcular eksiksiz bir biçimde bilgilendirilmiş ve katılımları gönüllülük esasına dayandırılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, tümdengelim tema uygulaması aracılığıyla araştırma kapsamında belirlenmiş olan “eğitim hayatı ve spor kariyeri”, “sosyal yaşam (aile-antrenör-kulüp-arkadaş) ve spor kariyeri” ve “mesleki yaşam ve spor kariyeri” temalarına ait bulgular ve sporcu ifadelerine birebir yer verilmiştir.

Eğitim Hayatı ve Spor Kariyeri Temasına İlişkin Bulgular

Sporculara yöneltilen sorulara verilen cevaplar özelinde eğitim hayatı ve spor kariyeri temasına ait bulgular incelendiğinde; sporcuların büyük bir bölümünün spor kariyerini sürdürürken aynı zamanda eğitim hayatına devam ettiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra başarılı sporcular olarak eğitim hayatında yaşadıkları sıkıntıları da ifade etmişlerdir. Eğitim hayatlarına yönelik sorulara verilen birkaç cevap örneği aşağıda yer almaktadır.

K1: "...Milli takım kamplarım ve yarışmalarım nedeniyle okul yönetimi ve diğer hocaların yeterli anlayışı göstermemesi ve alternatifler sunmaması beni bu iki alanda da başarılı bir birey olma konusunda zorladı. Hem uzun süreli kamplar hem de sonrasında derslerime yeterince konsantre olmakta zorlanmam kimi zaman kendimi başarısız olma korkusuyla karşı karşıya getiriyordu."

K2: "Lise eğitimim esnasında beden eğitimi ve spor öğretmenim sayesinde hem spor kariyerim hem de yüksek öğretim yaşamım şekillendi diyebilirim...Öğretmenim yeteneklerimin farkında ve beni doğru şekilde yönlendirme konusunda oldukça hevesliydi... Gerek antrenmanlarıma gösterdiğim özen gerekse bu zaman dışında bana kalan kısımda ders çalışmam olsun, başarılı olmamı sağladı...Bazen okulda sporun içinden gelmeyen kişilerin anlayışsızlıkları ve destek olmamaları maalesef yaşadığım sıkıntılar arasındaydı. Durum böyle olunca spor kariyerimdeki yoğunlukla birlikte duygusal olarak ne kadar çalışsam da başaramayacak mıyım acaba diye sormama sebep oluyordu."

K5: "Erken yaşta başlayan spor kariyerim lise eğitimim devam ederken farklı bir bölüm okuyor olsam da sonrasında spor alanında eğitimimi sürdürmem konusunda yönlendirici bir faktör oldu. En büyük yoğunluğu lise eğitimim esnasında yaşadım diyebilirim. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği okumak adına şehir değişikliği yaşamam kaçınılmazdı. Böylelikle spor kariyerim için de o şehirde farklı alternatif yolları bulmam gerekti. Spor bilimleri alanında daha çok sahadan gelen öğretim üyelerinin olduğu bir fakültede olmak fark yaratıyor gerçekten. Yine de zorlanmamak elde değil. Çünkü gün içerisinde katıldığım antrenmanlar bu esnada eğitim hayatımın başarılı bir şekilde sürdürmemin gerekliliği bazen yorabiliyor."

Sosyal Yaşam (Aile-Antrenör-Kulüp-Arkadaş) ve Spor Kariyeri Temasına İlişkin Bulgular

Sporculardan alınan cevaplar doğrultusunda; sporcuların büyük bir bölümünün spor kariyerleri ile sosyal yaşantıları arasında kaldıkları fakat başarılı olmak adına spor kariyerlerine daha çok önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların aile bireylerinden destek görenlerin olduğu kadar destek olmayanlarında olduğunu ifade etmişlerdir. Spor kulüpleri özelinde ise desteklerini hisseden katılımcılar olduğu kadar herhangi bir destek hissetmeyen katılımcıların olduğu tespit edilmiştir. Sosyal hayatlarına yönelik sorulan sorulara verilen birkaç cevap örneği aşağıda yer almaktadır.

K1: "Çift yönlü kariyer yürütürken beden eğitimi ve spor öğretmenimin desteği oldukça büyüktü. Ailem ise milli takıma girinceye kadar spor yapmamı desteklemedi, yasaklar koydu ve sadece eğitim hayatıma konsantre olmam konusunda baskı yaptı. Bunun yanı sıra sosyal çevreye zaman ayırmam azaldı. Daha çok beraber spor yaptığım arkadaşlarımla sosyalleşmem artı. Antrenörlerim açısından ise çift yönlü kariyer yapıyor olmam her zaman desteklendi ve sporun yanı sıra mutlaka okuluma düzenli devam etmem ve mezun olmam teşvik edildi. Ancak aynı şeyi kulüp bazında söyleyemeyeceğim. Herhangi bir yönlendirme de bulunulmadı. Benim açımdan yani daha uzun yıllar spor kariyerimi sürdürebilmem için ailemin ve kulüp desteğinin daha fazla olması daha fazla ilerleme kaydetmemi sağlayabilirdi. Milli takımda daha uzun yıllar yüksek performans sergileyebilirdim."

K2: "Genel anlamda aile ve antrenörlerimin başarılı bir sporcu olacağıma ve bu esnada ne iş yaparsam yapayım başarabileceğime yönelik inançları vardı. Onun dışında kendim başarmak zorundaydım...Aile bireyleri arasında kimi zaman eğitim, çalışma hayatı ve spor kariyerim konusunda fikir ayrılıkları yaşıyordu. Bunların dışında arkadaş ortamı konusunda ise maalesef istediğim desteği bulamadım. Birçok arkadaşım bu sebepten dolayı hani aramızın açıldığını söyleyebilirim...Spor kariyerim ve bunun yanı sıra birlikte yürütmeye çalıştığım bir hayatın içerisinde arkadaş desteği yoksa ben de kendi yoluma gitmeyi tercih ederim. Spor kulüpleri anlamında ise çok zorlu bir durumla karşı karşıya değilsem herhangi bir yönlendirme ya da müdahaleyle karşılaşmadım. Tüm planlamayı ben yapmalı, başarılı olmalıydım yani."

K3: "Spor kariyerimle birlikte çift yönlü kariyer yaşantımda herhangi bir destek aldığımı düşünmüyorum. Ailemle alakalı kısma gelecek olursam orada gerekli desteği kesinlikle

görüydüm. Ailem her zaman en büyük destekçim olmuştur. Öte yandan ben hayatını planlı yaşayan biri olarak profesyonelce arkadaşlık ve diğer sosyal ilişkilerimi de iyi bir şekilde yürüttüm. Antrenörüm ise eğitim hayatım, sosyal hayatım ve spor kariyerim konusunda eş zamanlı yürütme konusunda hazırlanmış olduğu çalışma programlarını başarılı bir şekilde uygulayarak destek oldu. Spor kariyerim esnasında ve sonrası için yaptığım tüm planlarımda kulüp yöneticilerim kariyer hedeflerimi destekler pozisyondaydı.”

K4: “Ailem çift kariyer yürütmemi çok olumlu karşıladı. Sadece ilk etapta ben çok başarılı bir öğrenciydim. Gerek lise yıllarımda gerek üniversite yıllarımda. İlk spor kariyerime devam etmek istediğimi söylediğimde “Bu kadar yıl okudun. Sporcu mu olacaksın?” diye sorduğunda üzuldüm. Ama eğer kendinizi iyi tanıyorsanız ve bir yolda ilerlemek istiyorsanız bazen başkalarına ne söylediğini kulak tıkamanız gerekiyor... Antrenörümün çift kariyer sürecine bakışı olumluydu... Antrenörüm her zaman benimle çok gurur duydu... Kulüp yöneticilerinden de herhangi negatif bir geri dönüş, hiçbir zaman yaşamadım her zaman için bu anlamda destek oldular. Ama bence benim başarılı sportif profilim, sporcu profilim bu süreci yönetmemdeki büyük katkılardan bir tanesiydi. Bir yerden bir anlayış görmek istediğiniz zaman o profili o isminiz birçok kapıyı açabiliyor diye düşünüyorum. Spor kariyerimde sosyal anlamda tabii ki zorlandığım anlar da oldu. Katılmam gereken bir programın kampıma denk gelmesi bazen duygusal anlamda zorlanmama sebep olabiliyordu.”

K5: “Spor kariyerimle birlikte hem eğitim hem de daha sonrasında meslek hayatımı sürdürmemin zor olacağı kaygısından olsa gerek maalesef ilk dönemlerde aile desteğini hissedememiştim. Ancak daha sonrasında başarılı olmam farkındalıklarının artmasını sağladı. Sosyal çevre ve arkadaşlıklar anlamında gelgitlerin yaşanabildiğini belirtmem gerekiyor. Onlarla aynı boş vakte sahip olup aktivitelere katılamıyor olmanız negatif algılanabiliyor. Bazen bir dönemi bu yüzden kaçırmış gibi hissedebiliyorsunuz. Ancak kazandığınız başarılar ve bunun devamında hayatınızın iyi bir biçimde şekillendiğini görmek keyif veriyor...Diğer yandan antrenör ve kulüp yöneticilerimizden de pozitif yönlendirmeler oluyordu.”

Mesleki Yaşam ve Spor Kariyeri Temasına İlişkin Bulgular

Sporcuların verdikleri cevaplar bağlamında mesleki yaşam ve spor kariyeri ait bulgular incelendiğinde; sporcuların mesleki yaşam ve spor kariyerini birlikte yürütürken kişi ve kurumlardan gördükleri desteği önemsedikleri, kimi zaman sıkıntılar yaşansa da büyük bir bölümünün spor kariyerleri ile mesleki yaşantılarını iyi bir şekilde devam ettirebildikleri anlaşılmaktadır. Mesleki hayatlarına yönelik sorulan sorulara verilen birkaç cevap örneği aşağıda yer almaktadır.

K1: “Mezun olduktan 6 ay sonra çalışmaya başladım. Meslek seçimimde spor branşımın da etkisi oldu. Kariyer geçişimden memnunum çünkü şu an hayal ettiğim mesleği yapıyorum...Bir kadın olarak çift yönlü kariyer sürecinde herhangi bir zorlukla karşılaşmadım. Fakat her birey gibi karşılaştığım birtakım zorluklar vardı. Aile, kulüp ve devlet desteği sınırlı olunca özellikle sağlıklı beslenme, odaklanma, mental destek yönünden olumsuzluklar yaşanıyor. Bunlarla daha fazla çalışarak, daha az uyuyarak, kendi kendimi motive ederek ve sürekli her yönden gelişmeye çalışarak baş etmeye çalıştım. Bu süreç için kendimi bireysel çabayla ve sınırlı olanaklarla çift kariyeri yürütme mücadelesi veren kadın sporcu olarak tanımlayabilirim. Çift yönlü kariyer süreci yaşayan sporcuların kendi spor dallarındaki gelişmeleri takip etmesi, iyi bir networking oluşturması, hangi konuda desteğe ihtiyacı varsa o desteğin istenebileceği kurum ve kişiler hakkında bilgi sahibi olması, spor ve okulun yanında mutlaka farklı dallarda hobi sahibi olması, mutlaka bir yabancı dil öğrenmesi, kendi spor dalında genç sporculara ilham olması ve mentorluk yapması ve dünyada spor dışında olanları takip etmesi ile kendi kendini motive edebilmeyi öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum.”

K2: “İyi derecelere sahip bir sporcu olarak mezuniyetimden hemen sonrası için kazandığım ilk atanma hakkını değerlendiremediğim için bir sonraki hakkımda daha titiz davrandım. Mesleki

yönden neyi tercih edeceğim konusunda aslında spor branşım beni yönlendirdi diyebilirim. Sadece beden eğitimi ve spor öğretmenliği olmak için çıkmış olduğum bu yolda hem sportif anlamda hem de mesleki anlamda memnun oldum. Ancak öğretmenlik mesleğimi sürdürürken yoğun kamp ve müsabaka programlarımdan dolayı sıkıntılar yaşadım. Daha doğrusu ben de öğrencilerimi öğretmensiz bırakmaktan hoşnut kalmadım. Bu durumda farklı bir geçiş planı yaparak başka bir birimde görevime devam ettim. Şu an öğretmenlik mesleğime devam edemiyor olsam da aktif bir spor kariyerine ve spor alanında geleceğe yönelik yenilikler planlayabileceğim bir mesleğe sahibim. Yaşanan zorluklardan bahsedecek olursak, bir kadın olarak branşım gereği oturmuş bir sistemin içerisinde olduğumdan dolayı bir sıkıntı yaşamadım...”

K3: “Kariyer geçişimi mezun olduktan 7 yıl sonra yaşadım. Bu mesleği seçmemde en büyük etken spor kariyerim oldu. Ancak şimdiki işimi gelecek hayallerime ulaşma noktasında ara bir basamak olarak görüyorum. Spor kariyerimle birlikte mesleki yaşantıma da devam ettim. Çift yönlü kariyer sürecinde ev – okul – antrenman üçgeninde en yıprandığım nokta gidiş gelişlerde yaşadığım ulaşım zorluğu idi. Her yere toplu taşıma ile gidip gelmek zorunda idim. Onun dışında okulda ve spor ortamında zorlandığımı düşünmüyorum. Bir kadın olarak yaşadığım zorluk ise, sözümü dinletmem gereken noktalarda bir erkek gibi tavır sergilemem gerektiğini düşündüğüm anlardı...”

K4: “Ben spor yaparken üniversiteye yani milli takım düzeyinde devam etmedim...Dolayısıyla benim çift yönlü kariyer deneyimim aslında öğrencilikle sporu bir arada yürütmek değil de iş yaşamıyla sporu birarada yürütmek şeklinde oldu. Milli takım kamplarına katılabilmek için rahat edebilmek için kamuda çalışmayı planladım. Çünkü özel sektörde çalışsaydım daha zorlanacağımı bilinceydim. Bunda da haklı çıktım. Milli takım kamplarına giderken çalıştığım iş yeri çok destek oldu...Kurumsal anlamda karşıma bir engel çıkmadı. Meslek seçimimde ise, çalışacağım yerin şartlarının uygunluğu daha belirleyici oldu. Hayalimdeki mesleği de yapıyor olmam bir artı teşkil ediyor...Gerek eğitim gerek iş yaşamından özellikle milli sporcuysanız ve böyle başarılı bir profiliniz varsa daha fazla anlayış görüyorsunuz...Kadın olduğum için farklı bir zorluk yaşamadım”

K5: “Spor kariyerim ve mezuniyetimden sonraki geçiş sürecim biraz sancılı olsa da lisansüstü eğitimim esnasında mesleki anlamda geçiş yaşama fırsatı elde ettim. Hayal ettiğim mesleğe yine branşım dolayısıyla sahibim ve tabii ki etkisi büyük oranda diyebilirim. Bir kadın olarak bu süreçleri yaşarken sıkıntı yaşamadım. Spor ortamında ve mesleki kariyer geçişinde ise karşılaştığım zorluklar oldu elbette. Bu gibi durumlarda bilginin gücüne ve sahadan aktarılan deneyimlere olan güvenimle planlı bir şekilde ilerleme yönünde çalıştım. Kendimi bireysel çabalarıyla, yılmadan yeni bir şeyler öğrenmeye eğilimi olan ve kendi kendini motive edebilen bir olarak tanımlayabilirim. Çift yönlü kariyer süreci yaşayan sporcuların kendilerini hem alan özelinde hem de alan dışı bilgi birikimine açık tutmaları ve çok yönlü gelişime odaklanmaları gerektiğini düşünüyorum.”

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma kapsamında ele alınan “Eğitim yaşamı ve spor kariyeri”, Sosyal yaşam (aile-antrenör-kulüp-arkadaş) ve spor kariyeri” ve “Mesleki yaşam ve spor kariyeri” temalarına yönelik katılımcılardan elde edilen bulgular değerlendirilecek ve literatürden faydalanılarak tartışılacaktır. Kolay takip edilebilir olması için temalara alt başlık açılmıştır.

Eğitim Hayatı ve Spor Kariyeri Teması

Elde edilen bulgular, sporcuların büyük bir kısmının hem spor kariyerlerini hem de eğitim hayatlarını aynı anda sürdürme gayreti içinde olduklarını göstermektedir. Ancak bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaştıkları ve zaman zaman bu iki alan arasında denge kurmakta zorlandıkları ortaya konmuştur. Katılımcıların ifadeleri, sporcuların eğitim ve spor kariyerlerini dengeli bir şekilde sürdürmeye çalışırken, karşılaştıkları en büyük zorlukların başında, zaman yönetimi ve okul yönetimi ile yaşadıkları sıkıntıların geldiğini göstermektedir. Özellikle K1 ve K2 gibi katılımcılar, milli takım kampları ve yarışmalar nedeniyle derslerine yeterince odaklanmakta zorlandıklarını

belirtmişlerdir. Bu durum, sporcuların hem akademik hem de sportif anlamda üstün başarılar elde etme konusunda karşılaştıkları baskıyı artırmaktadır. Eğitim kurumlarının ve sporcuların bu iki alanı bütünleşmiş bir şekilde yürütebilmesi için daha esnek ve destekleyici bir yapıya ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Kariyer gelişim sürecinde bireyde oluşan akademik ve mesleki gelişimde başarısız olma hissiyatı ilerleyen dönemlerde kariyer alanında kaygı olarak ortaya çıkabilir (Vignoli, 2015). Bu bağlamda literatürde yer alan araştırmalar tüm sporcu öğrencilerin gelişimi, kariyer geçişleri ve bu süreçlerde yeni alternatifler üretebilmeleri için bireyin hayatına iki farklı açıdan bakmak yerine bütüncül bir yaklaşım benimsenmesini önermektedir (Wylleman ve Lavallee, 2004; Miller ve Kerr, 2002; Aquilina ve Henry, 2010; Stambulova, 2010). Yapılan araştırmalar, eğitim süreciyle uyumlu bir çift yönlü kariyer süreci yaşanmasının önemli olduğunu vurgulayan çalışmaya ait sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

K3 ve K4 gibi katılımcıların deneyimleri ise, spor kariyerlerinin eğitim alanındaki seçimlerini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. K3'ün ifadesinde, spor kariyerine paralel olarak eğitim hayatını planlama ve bu yönde adımlar atma konusunda kararlı bir tutum sergilediği görülmektedir. Bu durum, sporcuların kariyer planlamasında erken yaşlardan itibaren bilinçli kararlar almasının önemine işaret etmektedir. Ancak K4'ün açıklamaları, bilinçli bir tercih yapma konusunda yaşanan eksikliklerin sporcu üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabileceğini de göstermektedir. K4'ün, eğitim ve spor kariyeri arasında bağlantı kuramaması ve sonrasında yaşadığı pişmanlık, bu bağlamda dikkat çekicidir. K5'in deneyimleri ise, spor kariyerinin eğitim tercihlerine olan etkisini gözler önüne sermektedir. Lise döneminde yoğun bir spor hayatı sürdüren katılımcı, bu sürecin kendisini spor alanında bir eğitim almaya yönlendirdiğini belirtmektedir. Ancak katılımcı, spor ve eğitimi bir arada sürdürmenin zorluğuna dikkat çekmekte ve bu sürecin zaman zaman fiziksel ve zihinsel yorgunluğa neden olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, sporcuların yoğun antrenman programları ve eğitim gereksinimleri arasında denge kurmalarının ne denli zorlu olduğunu ortaya koymaktadır. İkili kariyerin başarılı olabilmesi için dikkate alınması gereken çeşitli düzeylerde gereksinimler, dezavantajlar, avantajlar ve tehlikeler vardır. Bu hususlar, sporcu öğrencinin ve çevresindekilerin; bu bağlama özgü nasıl bir destek yapısı oluşturulması üzerine dikkat gerektirir (Ryan, 2015). Alanyazındaki mevcut araştırmalar (Aries ve ark., 2004), elit sporcuların en yüksek atletik performanslarına ve rekabet gücüne; spor ve eğitim hayatlarının gerektirdiklerine uzun vadeli psikolojik ve fiziksel bağlılıklarının sonucu ulaştıklarını göstermektedir (Kim ve Moen, 2002; Lotysz ve Short, 2004; Wylleman ve Lavallee, 2004). Diğer yandan İspanyol elit olimpik sporcularla, yapılan çalışmaların aslında ortaya koyduğu bulgular açısından, araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (De Subijana ve ark., 2015; Perez-Rivases ve ark., 2020).

Sosyal Yaşam (Aile-Antrenör-Kulüp-Arkadaş) ve Spor Kariyeri Teması

Bulgular, sporcuların büyük bir kısmının spor kariyerleri ile sosyal yaşamları arasında denge kurmakta zorlandıklarını ve başarılı olabilmek için genellikle spor kariyerlerine öncelik verdiklerini göstermektedir. Ancak, aile ve kulüp desteği gibi sosyal desteklerin sporcuların kariyerlerinde önemli bir rol oynadığı da ortaya konmuştur.

Katılımcıların ifadelerine göre, sporcular ailelerinden ve antrenörlerinden genellikle destek görürken, arkadaş çevreleri ile olan ilişkilerinde sıkıntılar yaşamaktadır. K1'in deneyimi, aile desteğinin spor kariyerinin belirli bir aşamasında (milli takıma girme) başladığını ve bu desteğin eksikliğinin erken dönemde zorluklara neden olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, sosyal çevresi ile geçirdiği zamanın azalması, sosyal yaşamının spor çevresiyle sınırlı kalmasına yol açmıştır. Bu durum, sporcuların sosyal çevrelerinden kopmalarına ve sosyal destek eksikliği yaşamalarına neden olabilir. K2 ve K4'ün ifadeleri, arkadaşlık ilişkilerinin spor kariyerleri üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir. Spor kariyerlerinin gerektirdiği yoğun antrenman ve eğitim programları nedeniyle sosyal hayattan fedakârlık yapmanın zorunlu hale geldiği görülmektedir. K2'nin arkadaş çevresi ile yaşadığı gerilimler, sosyal desteğin sporcular için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. K4 ise, spor kariyerinin sosyal ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini belirtirken, bu süreci yönetmenin ve dengelemenin zorluğuna dikkat çekmiştir. Özellikle, yoğun antrenman ve kamp dönemlerinde, sosyal yaşamın kısıtlanması, sporcuların duygusal anlamda zorlanmalarına yol açabilir. K3 ve K5'in deneyimleri ise, aile ve antrenör desteğinin spor kariyerlerinde ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. K3, spor kariyerini ve

sosyal hayatını dengeli bir şekilde yürütmek için ailesi ve antrenöründen önemli destek gördüğünü ifade ederken, K5 de benzer şekilde, ailesinin desteğini hissetmediği dönemlerin zorlayıcı olduğunu, ancak kariyerinde elde ettiği başarıların bu desteği geri kazandırdığını belirtmiştir. Bu durum, sporcuların kariyerlerinde başarılı olabilmeleri için güçlü bir sosyal desteğe ihtiyaç duyduklarını ve bu desteğin spor kariyerlerine olumlu yansımalar sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Olimpik ve profesyonel düzeyde olan sporculara yüklenen sorumlulukların sporcular üzerinde kurduğu baskı, sporcuların hedeflenen mükemmelliğe ulaşmak için kendilerini adanmalarını gerektirmektedir. Bu yüzden sporcular zamanlarının çoğunu bu hedefe ulaşma yolunda harcadıklarından, hayatlarının geri kalan boyutlarını geliştirmeye çok az zamanları kalmaktadır (Aquilina, 2013; Ryba ve ark., 2015).

Stambulova ve diğerleri (2015), İsveçli genç sporcuların spor okullarındaki ikili kariyer deneyimleri üzerindeki sosyal ve kültürel etkileri incelemiştir. Üniversite çalışmalarından elde edilen bulguları güçlendiren katılımcılar, karşılaştıkları talepleri yönetmek için ailelerinden, antrenörlerinden ve okullarındaki personelden dış destek aradıklarını ve bunlara güvendiklerini belirtmişlerdir (Baron Thiene ve Alfermann, 2015; Stambulova ve ark., 2015). Hatta, çift kariyerli yarı amatör futbolcular üzerine yapılan bir araştırmada (Pink ve ark., (2018) katılımcıların en çok çalıştıkları sporla alakalı olmayan işlerin ve aldıkları eğitimin zorluğundan, tutarsız antrenman programlarının düzensizliğinden; bunların sonucu olarak da genel olarak zaman yönetiminin en büyük zorlayıcı olduğundan bahsetmişlerdir.

Mesleki Yaşam ve Spor Kariyeri Teması

Sporcuların vermiş olduğu cevaplardan yola çıkılarak elde edilen bulgular, mesleki yaşam ve spor kariyerini eşzamanlı olarak sürdürme sürecinin çeşitli zorluklar ve fırsatlar sunduğunu göstermektedir. Sporcuların kariyer geçişleri ve çift yönlü kariyer süreçleri üzerine yapılan bu değerlendirmeler, özellikle destek mekanizmalarının sınırlı olduğu durumlarda bireysel çaba ve öz motivasyonun önemini vurgulamaktadır. Görüşmelerde öne çıkan ortak temalar, kariyer geçişlerinde sporun yönlendirici bir rol oynaması, destek mekanizmalarının sınırlılığı, çift yönlü kariyer süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ve bu süreçlerin üstesinden gelmek için bireysel stratejilerin geliştirilmesi olmuştur. İkili kariyerin başarılı bir şekilde devam etmesi elit sporcular için yorgunluğa, motivasyon kaybına, spor veya eğitim dışındaki etkinliklere katılma fırsatlarının olmamasına, ayrıca sporcu aşırı yüklenmesine ve artan yaralanma riskine neden olabilmektedir (McCormack ve Walseth, 2013). Ayrıca bu nedenle elit sporcuların kariyer hayatlarında çözümleyemedikleri durumlar ve bu süreçlerin nasıl desteklenebileceği ile ilgili anlayış eksikliği mevcuttur (Gould ve Carson, 2008). Bu nedenle de iyi bir sportif kariyer sürdürmek ve nihai olarak iyi bir emeklilik için, yüksek düzey öz yeterlilik ile kariyer hedeflerini yöneterek sportif kimlik üzerinde bir denge sağlamak gerektiğinin önemine vurgu yapılmıştır (Monteiro ve ark., 2021).

Katılımcılar, spor kariyerleri ve mesleki yaşamları arasındaki dengeyi kurarken çeşitli desteklerden (aile, kulüp, devlet) yoksun olduklarında, kendi içsel motivasyonları ve disiplinleri ile bu zorlukların üstesinden geldiklerini belirtmişlerdir. Bu noktada, sporcuların mesleki yaşamlarına geçiş yaparken sporun sağladığı disiplin, özveri ve planlama becerilerini nasıl kullandıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Avusturalya'da yapılan bir araştırmaya göre danışmanların, sporculara üç konuda (kariyer ve eğitim, kişisel gelişim ve zindelik/psikolojik iyi oluş) yol gösterebilecek bir dizi temel beceriye sahip olmalarına rağmen, destek programının danışmanların tutarsızlıkları sebebiyle sekteye uğradığı saptanmış; bu tutarsızlıkların giderilmesi için de sporcu öğrencilere sağlanan hizmetlerin gözden geçirilip iyileştirilmesi tavsiye edilmiştir (Chambers ve ark., 2019). Örneğin, K1'in spor kariyerini mesleki hayatıyla uyumlu bir şekilde sürdürme sürecinde bireysel çaba ve motivasyonun önemi vurgulanmıştır. Aynı zamanda K2 ve K4, spor branşlarının meslek seçimlerini doğrudan etkilediğini ve bu süreçte planlama ve program yapmanın kritik olduğunu belirtmişlerdir. Hem spora hem de başka ilgi alanlarına (örneğin turizm okuyup aynı zamanda profesyonel olarak basketbol oynamak) sahip bireylerin ihtiyaçlarının göz ardı edildiğini; çok yönlü olan sporcu öğrencilerin yeterince desteklenemediğini öne sürülmektedir (Ryan, 2015). Bireyler kariyer planlarını daha az baskı ve stres altında oldukları ve ekonomik olarak çok yüksek sorumluluklarının olmadığı dönemlerde yapabilirse geleceğe daha sağlam adımlarla başlayabilirler (Yurtsızoglu ve Gül, 2023).

Sporcuların yaşadığı zorluklar incelendiğinde, fiziksel, sosyal ve mental zorlanmaların yanı sıra cinsiyet rollerine dayalı beklentiler de öne çıkmaktadır. Literatürde dört çalışma erkek ve kadın sporcular arasında spor sonrası yaşama uyum farklılıklarını incelemiş ve sadece bir çalışma (Stambulova, 2001) kadınlarda eski sporcuların erkeklerdeki eski sporculara kıyasla aktif spor hayatları sonrası yaşama daha hızlı uyum sağladığını bildirmiştir. K3 ve K4, spor alanında karşılaştıkları cinsiyet temelli zorluklara dikkat çekmiş, ancak bu zorlukları aşmak için kendi içsel güçlerine ve planlama becerilerine güvendiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, çift yönlü kariyer sürecinde sporcuların sadece spor alanındaki değil, aynı zamanda mesleki hayattaki zorluklarla da başa çıkma stratejilerini geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarda emekli sporcuların yaşları ile yaşanan geçiş zorlukları arasında olumlu ilişkiler tespit edilmiş (Erpiç ve ark., 2004; Leung ve ark., 2005), ancak kariyerini daha genç yaşta sonlandıranların daha yüksek kariyer geçiş zorlukları yaşadıkları bildirilmiştir (Chow, 2001; Gilmore, 2008) Diğer yandan, Sloven elit ve olimpiik sporcuların spor sonrası kariyer geçişlerinin kalitesini doğrudan etkileyen unsurları ile yine bu sporcuların sportif kariyerleri sonrası sosyal sınıf konumları ve çalıştıkları işleri inceleyen bir çalışma, sporcuların genellikle iyi bir eğitim almış olduğu sonucunu bulmuşsa da bu eğitimin kariyer geçişlerinde olumlu bir etkiye sahip olmadığı, yani bu bireylerin kariyer geçişlerinde başarılı olamadıklarını ortaya koymuştur. Yapılan diğer çalışmalarda, bireylerin kariyer geçişlerinin her bir aşamasında başarılı olabilmeleri için onlara, çift kariyer destek programları kapsamında kariyer planlama desteği verilmesi, maddi ve akademik yardım sunulması; bunun yanı sıra spor sonrası istihdamlarının sağlanması (örn. spor sonrası kamu birimlerinde sporcu istihdamı) önerilmiştir (Reints ve ark., 2008; Robnik ve ark., 2022).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Katılımcı olarak geçmiş faal spor hayatında başarılı olan kadın sporcuların yer aldığı bu çalışmada, yaşadıkları deneyimler ve bu deneyimleri algılayış biçimleri detaylı bir biçimde incelenerek çıkan sonuçlar ortaya konmuştur. Bu bağlamda sporcuların görüşleri araştırmanın problemi kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bölümde, araştırma kapsamında ele alınan “Eğitim yaşamı ve spor kariyeri”, Sosyal yaşam (aile-antrenör-kulüp-arkadaş) ve spor kariyeri” ve “Mesleki yaşam ve spor kariyeri” temalarına yönelik bulgular, detaylı bir şekilde değerlendirilerek elde edilen sonuçlar temalar halinde aşağıda belirtilmiştir.

Eğitim Hayatı ve Spor Kariyeri Teması

Sporcuların mesleki yaşamları ve spor kariyerleri arasındaki dengeyi kurma çabaları, onların hayatlarında belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, sporcular mesleki kariyerleri ve spor kariyerlerini birlikte yürütme sürecinde, destek görmenin büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu destek hem bireysel hem de kurumsal anlamda sporcuların motivasyonlarını artıran, zorluklarla başa çıkmalarını sağlayan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporcuların kariyer planlamasında bilinçli seçimler yapmalarını destekleyecek hizmetlerin verilmesi gerekliliği ve sporcuların bu iki alanı başarılı bir şekilde yürütmeleri için okul yönetimlerinden ve spor otoritelerinden daha fazla destek almaları gerekliliği sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Eğitim hayatını spor kariyeriyle birlikte sürdürmeye çalışan sporcuların üniversiteler tarafından kalacak yer verilmesi, devam zorunluluklarının değerlendirilmesi gibi çeşitli açılardan desteklenmesi önerilmektedir. Uzaktan eğitimin son derece ilerlemiş olmasından hareketle, sporcu çift yönlü kariyer programını planlarken, tereddütte veya ikilemde kaldığı ikinci kariyer programını bir diğer opsiyon olarak gelecekte yönelme ihtimalini düşündüğü bir başka alanla ilgili gerekiyorsa çevrimiçi (online) eğitimler de alabilir. Yıllık antrenman planlamasında, özellikle antrenmanların hafiflediği geçiş dönemlerinde, çeşitli sertifika programlarından çevrimiçi olarak eğitim alabilecek sporcular gelecekte daha da verimli çalışabilecekleri farklı bir kariyer programının kapılarını bu sayede aralamış olabilirler. Sporcular yaşam içerisinde hem zaman yönetimi hem de eğitim haklarına daha fazla odaklanabilme açısından spor aracılığıyla daha kaliteli eğitimin alınabileceği bir yapılanmaya geçilmesi sağlanabilir. Sportif başarıyla birliike daha kaliteli eğitime ulaşabileceklerini bilmeleri ve bu yönde motivasyon kazanmaları için destek mekanizmaları sağlanabilir.

Sosyal Yaşam (Aile-Antrenör-Kulüp-Arkadaş) ve Spor Kariyeri Teması

Yapılan çalışmalar, araştırmaya ait sporcuların sosyal yaşam ve spor kariyerlerini birlikte yürütme sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve başarılı olabilmeleri için, aile, antrenör, kulüp ve arkadaş çevrelerinden aldıkları desteğin büyük bir öneme sahip olduğu sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Sporcuların gerek eğitim hayatı gerekse sosyal ve mesleki yaşamları ile spor kariyerlerini birlikte sürdürme sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve bu sürecin üzerlerinde yarattığı baskıyı göz önünde bulundurulduğunda, bu tür destekleyici yaklaşımların, sporcuların hem akademik hem de sportif anlamda başarılarını sürdürebilmeleri için elzem olduğu düşünülmektedir. Sporculara bu yönde sağlanacak destek hem sosyal yaşamlarının hem de spor kariyerlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine ve spor alanının çift yönlü kariyer süreçlerine daha fazla destek ve anlayışla yaklaşılmasına, sporcuların bu zorlu süreçleri daha sağlıklı bir şekilde geçirmelerine yardımcı olacaktır. Çift yönlü kariyer programı her ne kadar sadece sporcu ile ilgili olsada, aktif spor hayatları sonrası yönelecekleri ikinci kariyer planına yoğunlukla spor hayatları esnasında karar vermek zorunda kalan sporcuların bu kararları verme yaşı yoğunlukla üniversiteye giriş sınavı veya hemen lisans eğitimi sonrasında denk gelen yaşlarda olan genç bir yaş aralığıdır. Yoğunlukla 18-22 yaşlarında olan bu yaş aralığında karar aşamasından önce konuyla ilgili olarak antrenör, spor yöneticisi vb spor ara elemanlarının dışında uzman kişilerden de tavsiye yönünde destek alınması sporcunun kişiliğine uygun bir kariyer programına yönelim açısından önem arz etmektedir.

Mesleki yaşam ve spor kariyerinin bir arada sürdürülebilmesi, sporcuların planlama ve organizasyon becerilerini geliştirerek başarıya ulaşmalarını sağlamaktadır. Sporcular, çift yönlü kariyer sürecinde zaman yönetimi, odaklanma ve disiplin gibi konularda zorlanmışlardır. Özellikle kadın sporcular, bu süreci yönetirken cinsiyetlerine bağlı olarak farklı zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Ancak, sporcuların bu zorlukları aşmalarında bireysel çaba, kararlılık ve çevresel desteklerin etkili olduğu gözlemlenmiştir. Aile ve sosyal çevrenin vereceği desteğin önemli rol oynadığının belirtildiği sporcu görüşlerinden yola çıkılarak, gerektiğinde aynı desteğin ebeveynlere de verilerek bu alanda farkındalığın artırılması yönünde ilgili kurumlarca eğitimlerin verilmesi önerilebilir. Sporcular, mesleki ve sportif kariyerlerini sürdürürken aynı zamanda sosyal yaşamdan da fedakârlık yapmak zorunda kalmışlardır. Özellikle yoğun kamp ve müsabaka programları, sporcuların sosyal çevrelerinden uzaklaşmalarına ve sosyal ilişkilerinde zorluklar yaşamalarına neden olmuştur. Bu durum, sporcuların hem mental hem de duygusal olarak zorlanmalarına yol açabilmiştir. Yaşanan yoğunluk ve müsabaka programlarının daha dengeli bir çalışma ortamına oturtularak sporculara zaman ve alan yaratma yönünde destek olunabileceği düşünülmektedir.

Mesleki Yaşam ve Spor Kariyeri Teması

Çalışmaya ait sporcuların mesleki yaşamları ile spor kariyerlerini bir arada sürdürme süreçleri, bireysel özellikler, içsel motivasyon, planlama ve dış desteklerin bir kombinasyonu ile şekillenmekte olduğu, çift yönlü kariyer yaşayan sporcuların, kariyerlerini başarıyla sürdürebilmeleri için kendilerini hem spor hem de meslek alanında sürekli geliştirmeleri, disiplinli olmaları ve gerektiğinde destek arayışında olmaları gerektiği ve sporcuların deneyimlerini paylaşarak birbirlerine rehberlik etmeleri ve bilgi aktarımında bulunmalarının bu süreçlerin başarıyla yönetilmesine katkı sağlayacağı sonuçları, literatürdeki araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sporcuların kariyer geçiş süreçlerinde, spor dallarının ve sporculuk kimliklerinin meslek seçimlerine doğrudan bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Sporcular, meslek seçimlerini yaparken genellikle spor geçmişlerinin etkisinde kalmış ve bu doğrultuda kariyerlerine yön vermişlerdir. Ancak, sporcuların birçoğu mesleki hayatlarına başladıklarında spor kariyerlerini sonlandırmak zorunda kalmışlardır. Bu durum, spor kariyeri ve mesleki yaşam arasında bir uyum sağlanamadığında, bireylerin bu iki alan arasında bir tercih yapmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Bu bağlamda sporcuların bu önemli geçiş süreçlerinde doğru ve sağlıklı bir şekilde çeşitli kurum ve kuruluşlarca kariyer planlama anlamında destek almaları sağlanabilir. Yoğunlukla genç yaşta alınması gereken ikinci kariyer programı planlaması öncesi ailelerin de konuyla ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilendirme sadece sporcunun bizzat kendisi tarafından değil, antrenörü, spor yöneticisi, akademisyenler, rehber öğretmenler ve/veya uzman kişiler tarafından yapılmalıdır.

Sporcuların kariyer planlamalarını yaparken çok yönlü düşünceleri, kendilerini hem spor alanında hem de mesleki alanda geliştirmeye odaklanmaları gerekmektedir. Ayrıca, sporcuların bu süreçte karşılaştıkları zorlukları aşmak için disiplinli ve kararlı bir yaklaşım sergilemeleri, kariyerlerinde sürdürülebilir bir başarı elde etmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Sporcunun tek başına her şeyi çözdüğü bir süreçten ziyade bu süreci koordine edecek iş birliğini sağlayacak farklı alanlardaki iş birliğini için düzenli bir yapı desteğinin sağlanabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adler, P., & Adler, P. A. (1985). From idealism to pragmatic detachment: The academic performance of college athletes. *Sociology of Education*, 1, 241-250.
- Alfermann, D., & Stambulova N. (2007). *Career transitions and career termination*. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology*. Hoboken: John Wiley & Sons Inc, 712-733.
- Aquilina, D. (2013). A study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 374-392.
- Aquilina, D., & Henry, I. (2010). Elite athletes and university education in europe: a review of policy and practice in higher education in the european union member states. *International Journal of Sport Policy*, 2, 25-47.
- Aries, E., McCarthy, D., Salovey, P., & Banaji, M. R. (2004). A comparison of athletes and non-athletes at highly selective colleges: Academic performance and personal development. *Research in Higher Education*, 45(6), 577-602.
- Aunola, K., Selänne, A., Selänne, H., & Ryba, T. V. (2018). The role of adolescent athletes' task value patterns in their educational and athletic career aspirations. *Learning and Individual Differences*, 63, 34-43.
- Baron-Thiene, A., & Alfermann, D. (2015). Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—a prospective study of adolescent athletes from german elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 42-49.
- Baruch, Y. (2014). The development and validation of a measure for protean career orientation. *The International Journal of Human Resource Management*, 25(19), 2702-2723.
- Bozyiğit, E., Kılıç, S. K., Öncü, E., & Gürbüz, B. (2022). Sporcu öğrenci kariyer farkındalığı envanteri: Faktör yapısı ve demografik farklılıklar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 237-251.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). To saturate or not to saturate? Questioning data saturation as a useful concept for thematic analysis and sample-size rationales. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 13(2), 201-216.
- Capranica, L., & Millard-Stafford, M. L. (2011). Youth sport specialization: How to manage competition and training?. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 6(4), 572-579.
- Cartigny, E., Fletcher, D., Coupland, C., & Taylor, G. (2021). Mind the gap: A grounded theory of dual career pathways in sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 33(3), 280-301.
- Chambers, T. P., Harangozo, G., & Mallett, C. J. (2019). Supporting elite athletes in a new age: Experiences of personal excellence advisers within australia's highperformance sporting environment. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(5), 650-670.
- Chow, B. C. (2001). Moving on? Elite hong kong female athletes and retirement from competitive sport. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 10(2), 47-81.
- Conzelmann, A., & Nagel, S. (2003). Professional Careers Of The German Olympic Athletes. *International Review for The Sociology of Sport*, 38(3), 259-280.
- Cosh, S., & Tully, P. J. (2015). Stressors, coping, and support mechanisms for student athletes combining elite sport and tertiary education: Implications for practice. *The Sport Psychologist*, 29(2), 120-133.

- De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M., Defruyt, S., & Van Rossem, N. (2017). Student-athletes' perceptions of four dual career competencies. *Revista De Psicología Del Deporte*, 26(4), 28-33.
- De Knop, P., Wylleman, P., Van Hoecke, J., De Martalaer, K., & Bollaert, L. (1999). A european approach to the management of the combination of academics and elite-level sport. *Perspectives: The Interdisciplinary Series of Physical Education and Sport Science: School Sports and Competition*, 1, 49-62.
- De Subijana, C. L., Barriopedro, M., & Conde, E. (2015). Supporting dual career in Spain: elite athletes' barriers to study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 57-64.
- Debois, N., Ledon, A., & Wylleman, P. (2015). A lifespan perspective on the dual career of elite male athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 15-26.
- Drucker, P. F. (2003). *Geleceğin toplumunda yönetim (M. Zaman, Çev.)*. İstanbul: Promat.
- Durand-Bush, N., and Salmela, J. H. (2002). The development and maintenance of expert athletic performance: perceptions of world and olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 154-171.
- Erpič, S. C., Wylleman, P., & Zupančič, M. (2004). The effect of athletic and non-athletic factors on the sports career termination process. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 45-59.
- Forman, J., & Damschroder, L. (2007). *Qualitative content analysis. Advances in Bioethics*, 11, 39-62.
- Gilmore, O. (2008). Leaving competitive sport: Scottish female athletes' experiences of sport career transitions. (Unpublished doctoral dissertation). University of Stirling, Scotland.
- Gould, D., & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(1), 58-78
- Hackfort, D., Duda, J. L., & Lidor, R. (2005). *Handbook of research in applied sport and exercise psychology: International perspectives*. West Virginia: Fitness Information Technology, Inc, 8.
- Hall, D. T. (1996). *The career is dead--long live the career. a relational approach to careers*. the jossey-bass business & management series. San Francisco: Jossey-Bass Inc, 7.
- Hunter, W. D. (2004). *Knowledge, skills, attitudes, and experiences necessary to become globally competent*. Pennsylvania: Lehigh University, 13.
- Karadağ, D., & Aşçı, F. H. (2021). Sporcular için çift kariyer yetkinliği ölçeğinin Türkçe uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 13(2), 284-291.
- Karadağ, D., & Aşçı, F. H. (2023). Sporcularda Çift Kariyer Yetkinliği: Bireysel ve Durumsal Faktörlerin Rolü. *Spor Bilimleri Dergisi*, 34(1), 42-58.
- Karakaş, U., Esen, S., & Uslu, T. (2021). *Spor lisesi öğrencilerinin demografik özellikleri ve okul türü bağlamında karakteristik özelliklerinin ve kariyer kaygılarının farklılaşması*. 19. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Özet Bildiri Kitabı, Spor Bilimleri Derneği, 11-14 November 2020, ISBN: 978-605-74924-3-2, 188-189.
- Kim, J. E., & Moen, P. (2002). Retirement transitions, gender, and psychological well-being: A life-course, ecological model. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 57(3), P212-P222.
- Koçak, F., Sönmez, B. Y., & Doğusan, S. N. (2023). Türkiye'de Çift Kariyer Yolunda Öğrenci Sporcular: Eğitim mi Spor mu İkilemi? *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 243-263.
- Koçak, D., Açar, B., & Karadağ, D. (2024). Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının akademik ve sportif değişkenler açısından incelenmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 16-32.

- Küttel, A., Christensen, M. K., Zysko, J., & Hansen, J. (2020). A cross-cultural comparison of dual career environments for elite athletes in switzerland, denmark, and poland. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(4), 454-471.
- Leung, M. I., Carre, A., & Fu, F. H. (2005). Retirement rationale for chinese female elite athletes. *International Journal of Eastern Sport and Physical Education*, 3(1), 87-94.
- Lim, J. H. (2011). *Qualitative methods in adult development and learning: Theoretical traditions, current practices and emerging horizons*. In C. Hoare (Ed.), *The Oxford Handbook of Reciprocal Adult Development and Learning*. New York: Oxford University Press, 39-60.
- Lotysz, G. J., & Short, S. E. (2004). What ever happened to...": The effects of career termination from the national football league. *Athletic Insight*, 6(3), 47-66.
- Lupo, C., Guidotti, F., Goncalves, C. E., Moreira, L., Doupona Topic, M., Bellardini, H., & Capranica, L. (2015). Motivation towards dual career of european student-athletes. *European Journal of Sport Science*, 15(2), 151-160.
- Lupo, C., Mosso, C. O., Guidotti, F., Cugliari, G., Pizzigalli, L., & Rainoldi, A. (2017). The adapted italian version of the baller identity measurement scale to evaluate the student-athletes' identity in relation to gender, age, type of sport, and competition level. *Plos One*, 12(1), e0169278.
- Mayring, P. (2015). *Qualitative content analysis: Theoretical background and procedures*. In Bikner-Ahsbahs, A., Knipping, C. and Presmeg, N. (Eds.), *Approaches to qualitative research in mathematics education. Advances in Mathematics Education*. Dordrecht: Springer, pp.365-380.
- McCormack, C., & Walseth, K. (2013). *Combining elite women's soccer and education: Norway and the NCAA*. *Soccer & Society*, 14(6), 887-897.
- Merriam, S. B. (1995). N of I?: Issues of validity and reliability in. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, 4,51-60.
- Merriam, S. B. (2002). *Basic interpretive qualitative research*. In S. B. Merriam (Ed.), *Qualitative Research In Practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 37-39.
- Mihrioğlu, İ. Ö., & Kalfa, M. Sporda çift yönlü kariyer. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 6(2), 193-197.
- Miller, P. S., and Kerr, G. (2002). The Athletic, Academic And Social Experiences of Intercollegiate Student-Athletes. *Journal of Sport Behavior*, 25(4), 346-367.
- Monteiro, R., Monteiro, D., Torregrossa, M., & Travassos, B. (2021). Career planning in elite soccer: the mediating role of self-efficacy, career goals, and athletic identity. *Frontiers in Psychology*, 12, 694868.
- Patton, M.Q.(2014).*Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*.London:Sage, 42
- Perez-Rivases, A., Pons, J., Regüela, S., Viladrich, C., Pallarès, S., & Torregrossa, M. (2020). Spanish female student-athletes' perception of key competencies for successful dual career adjustment. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1, 1-15.
- Pink, M. A., Lonie, B. E., & Saunders, J. E. (2018). The challenges of the semi- 102 professional footballer: A case study of the management of dual career development at a victorian football league club. *Psychology of Sport and Exercise*,35,160-170.
- Purdy, D. A., Eitzen, D. S., & Hufnagel, R. (1982). Are athletes also students? the educational attainment of college athletes. *Social Problems*, 29(4), 439-448.
- Reints, A., Wylleman, P., & Dom, L. (2008). *Kwalitatief onderzoek naar relatie tussen beroepsgerichte nacarrie`replanning en huidige beroepssituatie van Vlaamse extopjudoka's [Qualitative research into the relationship between professionoriented past-career planning and current professional situation of Flemish former elite judokas]*. During the Congres VSPN 'Van wetenschap naar praktijk'. Vereniging Sportpsychologie Nederland – VUAmsterdam, Amsterdam, the Netherlands.

- Robnik, P., Kolar, E., Štrumbelj, B., & Ferjan, M. (2022). Dual career development perspective: Factors affecting quality of post-sport career transition of employed olympic athletes. *Frontiers in Psychology*, 12.
- Ryan, C. (2015). Factors impacting carded athlete's readiness for dual careers. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 91-97.
- Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Ronkainen, N. J., Bundgaard, J., & Selanne, H. (2015). Dual career pathways of transnational athletes. *Psychology of Sport & Exercise*, 21, 125-134.
- Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Selänne, H., Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2017). Sport has always been first for me” but “all my free time is spent doing homework: dual career styles in late adolescence. *Psychology of Sport and Exercise*, 33, 131-140.
- Semiz, K. (2018). Does sports and school run together? A needs analysis of university student-athletes. *Journal of Physical Education and Sports Studies*, 10(2), 123-133.
- Stambulova, N. (2001). Sports career termination of russian athletes: readiness to the transition. The 10th World Congress of Sport Psychology, Skiathos, Greece, *Christodoulidi Publications*, 29-31.
- Stambulova, N. (2010). Counseling athletes in career transitions: the five-step career planning strategy. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1(2), 95-105.
- Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions, *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1-134.
- Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 4-14.
- Storm, L. K., Henriksen, K., Stambulova, N. B., Cartigny, E., Ryba, T. V., De Brandt, K., & Erpič, S. C. (2021). Ten essential features of european dual career development environments: A multiple case study. *Psychology of Sport and Exercise*, 54, 101918.
- Sum, R. K. W., Tsai, H. H., Ching Ha, A. S., Cheng, C. F., Wang, F. J., & Li, M. (2017). *Social-ecological determinants of elite student athletes' dual career development In hong kong and taiwan*. Sage Open, 7(2).
- Şimşek, M. Ş., & Öge, H. S. (2014). *İnsan kaynakları yönetimi*. Konya: Eğitim Yay., 25.
- Taylor, J., & Lavalley, D. (2009). *Career transition among athletes: Is there life after sports?* In J. M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance*. New York: McGraw Hill, 542-562.
- Torregrosa, M., Ramis, Y., Pallarés, S., Azócar, F., & Selva, C. (2015). Olympic athletes back to retirement: A qualitative longitudinal study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 50-56.
- Umbach, P. D., Palmer, M. M., Kuh, G. D., & Hannah, S. J. (2006). Intercollegiate athletes and effective educational practices: Winning combination or losing effort? *Research in Higher Education*, 47, 709-733.
- Urhan, Ş., & Fişne, M. (2022). Çift kariyer yapan milli sporcu öğrencilerin yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 59-67.
- Uslu, T. (2022). Sporda eş zamanlı (paralel) ve çift (dual) kariyer sorunu: beliren yetişkinlik dönemindeki öğrenci sporcuların okul-iş-yaşam arabağılamına yönelik görüşler. *Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 36-54.
- Uslu, T., & Çubuk, D. (2015). The effects of knowledge management and self-organization on organizational creativity: The mediating roles of corporate innovativeness and organizational communications. *International Journal of Organizational Leadership*, 4(4), 403-413.
- Vignoli, E. (2015). Career indecision and career exploration among older French adolescents: The specific role of general trait anxiety and future school and career anxiety. *Journal of Vocational Behavior*, 89, 182-191.

- Whiting, L.S.(2008).Semi-structured interviews: Guidance for novice researchers. *Nursing Standard*,22(23),35–40
- Wylleman, P., & Lavallee, D. (2004). *A developmental perspective on transitions faced by athletes*. In M. Weiss (Ed.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*. Morgantown, WV: Fitness Information Tec., 507-527.
- Wylleman, P., & Reints, A. (2010). A lifespan perspective on the career of talented and elite athletes: Perspectives on high-intensity sports. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20, 88-94.
- Wylleman, P., De Knop, P., & Reints, A. (2013). *Transitions In Competitive Sports*. In N. L. Holt and M. Talbot (Eds.), *Lifelong engagement in sport and physical activity*. Oxfordshire: Routledge, 63-76.
- Wylleman, P., Reints, A., & De Knop, P. (2013). *A developmental and holistic perspective on athletic career development*. In P. Sotiropoulos and V. De Bosscher (Eds.), *Managing high performance sport*. New York: Routledge, 159–182.
- Yılmaz, C. Y. (2020). Adaptation of Dual Career Scale to Turkish in the Elite Athletes. *International Journal of Sport Culture and Science*, 9(1), 1-16.
- Yurtsızoğlu, Z., & Gül, O. (2023). Kariyer eğitimi ve kariyer planlama farkındalığının spor endüstrisi için önemi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 42(1), 431-46.

Extended Abstract

It is very important for talented individuals to have all the necessary information to achieve a good career. However, considering the difficulties of evaluating various career opportunities, the subject of how to make career planning should be learned well. In this context, the purpose of the research is to examine the success status of female athletes who were successful in their past active sports life in their current professions. Dual career is a process that requires special expertise and experience in both professional fields and offers the individual status, title and career opportunities in different fields. Dual career is generally defined as an individual advancing on more than one career path at the same time or obtaining a career, status or title in at least two different fields (Stambulova, 2010). This concept is also considered as a new career path or orientation in which the individual assumes the responsibility of transforming his/her own career, especially one that the individual turns to on his/her own initiative (Hall, 1996). In this context, individuals can continue their careers while continuing their education processes and later have the opportunity to continue their current careers both in the field they are educated in and in fields other than education (Drucker, 2003). However, when individual differences are taken into consideration, it is quite difficult to ensure the sustainability of this situation. If an individual who aims to advance in a dual career field simultaneously concentrates his/her energy and competencies in a single field and spreads them in two different fields, this may negatively affect the possibility of success (Şimşek and Öge, 2014). Some of the individuals who try to continue these two fields successfully together are athletes. The talent development and branching processes of athletes are long-term processes that proceed in parallel with their academic lives (Wylleman et al., 2013). On the other hand, the process of taking part in the upper leagues professionally and maintaining this level generally covers the university years. A sports career, which can be considered a time-consuming and tiring task, also offers an exciting and enjoyable experience. Athletes are under a heavy load while trying to achieve their academic success and sports development goals at the same time. This situation requires them to manage their time effectively (De Knop et al., 1999). With the idea that all individuals are responsible for their own careers, it is expected from both athletes and those who have a dual career process to continue their lives and be successful. However, many difficulties in the process should not cause problems in terms of the successes that athletes want to achieve in both their education and sports lives. It is very difficult for athletes who put in great effort to develop their sports careers to manage the development process for other life areas (Capranica and Millard-Stafford, 2011; Conzelmann and Nagel, 2003; Torregrosa et al., 2015; Wylleman and Lavallee, 2004). When evaluated from the perspective of athletes who continue their education and sports career, the ability to transfer the skills gained in one area to another area and use these skills there allows the integration of sports and education to provide short- and long-term benefits (Storm et al., 2021). But, dual-career athletes face various challenges in line with their individual development and social roles, as well as their sports and academic studies. Both the need to show high performance and the need to maintain academic success force athletes to spend a significant amount of time and energy. This situation can lead to

problems such as stress, fatigue and loss of motivation, which can negatively affect the psychosocial development of athletes. In addition, factors such as social relationships, family life and other personal responsibilities also play an important role in athletes' lives, and the difficulty of achieving this balance is one of the biggest obstacles faced by dual-career athletes (Cosh and Tully, 2015; De Brandt et al., 2017; Wylleman and Lavallee, 2004). Both the sports careers and academic success of young athletes are elements that support and complement each other. Therefore, sports organizations should give special importance to the education and professional development of athletes, ensuring that they are both successful in sports life and better prepared for their future lives. In the planning and management process of athletes' professional careers, both holistic and individual support mechanisms should be created by taking into account individual differences and the multidisciplinary structure of sports. Since athletes' careers are an important part of their lives, the necessary support and opportunities should be provided for them to build a successful and sustainable career both during their sports life and in the post-sports period. In our country, studies conducted in the field of dual career in sports are mostly student-athlete dual career studies (Koçak, Açar, & Karadağ, 2024; Semiz, 2018; Koçak, Sönmez, & Doğusan, 2023; Bozyiğit et al., 2022, Urhan & Fişne, 2022; Uslu, 2022; Yılmaz, 2020) and determining dual career competence (Karadağ & Aşçı, 2023); however, a limited number of occupation-sport dual career studies have been encountered (Mihrioğlu & Kalfa, 2024). This study aims to make a new contribution to the literature by addressing the occupation-sport dual career, which has not been encountered before. In this context, the success status of female athletes who were successful in their past active sports life in their current professions was examined in the study, and an attempt was made to guide women who are trying to plan their careers while trying to be successful in sports. In this context, the research problem is as follows; What are the problems and solutions experienced by women trying to have a dual career? In order to reveal the experiences and opinions of the participants in detail, the basic qualitative research design, which is one of the qualitative research methods, was used. The research group consists of 5 female athletes who were successful in their past active sports life and actively continued their lives with the concept of a dual career in this process. Data saturation was taken as the basis in determining the number of participants. The semi-structured interview form titled "Dual Career in Female Athletes" was used as the data collection tool. The individual interview method was used in the data collection process. The qualitative content analysis method was used in the analysis of the data. The themes of "education life and sports career", "social life (family-coach-club-friends) and sports career" and "professional life and sports career" were reached through the deductive theme application. The research findings present the difficulties that the athletes and the participants face in order to be successful in both their education, social and professional life areas and their sports careers. On the other hand, it was concluded that the athletes need the necessary support in career planning, counseling and professional career transition processes in their dual career processes. According to the research, it has been revealed that support mechanisms should be expanded by individuals, institutions and organizations in the context of the need to raise awareness about increasing support for the two-way career process.